ÇINARALTI

EŞME ŞEHİN ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN HAZIRLANMAKTADIR.
YIL: 7 SAYI: 17/2022

DOSYA:
NECİP FAZIL KISAKÜREK

SÖYLEŞİ:
YEŞİM USTAOĞLU

SÖYLEŞİ:
NERGİS ÖZTÜRK

ALİ LİDAR / ALPER NEBİ KILIÇ / AYA / BERKCAN PERDAHÇI / BEYZANUR ESİR / ELİF EYLÜL ÇANAKIK
ENGİN EGE ES / EYLÜL SEZER / GÜLİZAR MANTAR / HEYBET AKDOĞAN / MEHMET ÖZTÜRK / NİSAN ÖZCAN
ORHAN KEMAL KARAKUŞ / ÖZGÜR OZAN YILMAZ / RESUL ÇOBAN / RİFAT GÜNDAY / SERDAR YENER / ŞERVAN ERDİNÇ
ŞEVVAL BEKTAŞ / TAMER AKAN / UĞUR ÖZKAN / YİĞİT İNCECAM / ZEYNEP ÇAKIR / ZEYNEP ÇELİKBAŞ / ZEYNEP HATİPOĞLU

Tamer Akan

AL YAZMALIM

"Selvi Boylum Al Yazmalım", yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, başrollerinde Türkan Şoray, Kadir İnanır ve Ahmet Mekin'in oynadığı, 1977 yılında çekilen Türk sinemasının başyapıtlarındandır. Filmin hikayesi, Türk dünyasının Kırgız asıllı yazarı Cengiz Aytmatov'un 1970 yılında yayımlanan Kırmızı Eşarp adlı romanından uyarlanmıştır ve filmin senaristi Ali Özgentürk'tür. Müziklerini, cura ile bizim coğrafyamızın çocuklarının ruhunun tellerini titreten Cahit Berkay yapmıştır. Filmin senaryosunda, karakter isimlerinde ve özellikle filmin final sahnesinde romandan farklılıklar vardır. Senaryo tamamlandıktan sonra Cengiz Aytmatov'dan izin alınmış ve Aytmatov filmi izledikten sonra çok beğendiğini ifade etmiştir.

"Selvi Boylum Al Yazmalım" filmi, yakışıklı ve deli dolu bıçkın delikanlı İlyas ile saf ve temiz güzeller güzeli Asya ve beyefendi Cemşit arasında gelişen hikayedir. Asya, baraj yapılan bölgede sular altında kalma tehlikesi olan köy evinde yaşayan fakir bir ailenin kızıdır. Baraj inşaatı nedeniyle hükümet yetkilileri evlerinin boşaltılmasını istemektedir. Asya, yaşadığı hayattan çok memnun değildir ve şehre taşınmak istemektedir. Daha güzel bir hayatın olabileceği hayallerine sahiptir ancak ailesi "suyun altında boğulurum yine de evimi yıktırmam" diyen gözü kara ve korumacıdır. Asya; umut dolu, hayat doludur ve anasından ayrılır ayrılmaz yüzünü yıkar ve al yazmasını takar. İlyas, baraj inşaatında çalışan arkadaşları tarafından bazen "deli" bazen "İstanbullu" diye anılan bir kamyon şoförüdür. İlyas'ın kamyonu da kırmızıdır. Süslüdür. Nakış nakış işlemiştir kamyonunu. İlyas kamyonunu çok sever, korur hatta onunla konuşur. Kamyonuna zarar gelmemesi için çalıştığı arkadaşları ile kolayca kavga eder. Baraj şantiyesinde görevli, biraz işveli Dilek Hanımla da aşk yaşamaktadır.

İlyas baraj inşaatı için kamyonu ile yük taşırken çamura saplanır ve güzeller güzeli Asya ile karşılaşır. Çapkın delikanlı Asya'ya görür görmez aşık olur. Asya, "Hiç mi gün görmeyeceğim?" diyerek sitemli bir şekilde kamyona biner ve köye kadar kamyonla gitmeyi kabul eder. İlyas âşık olmuştur olmasına da Asya'nın da etekleri zil çalmaktadır. Ama ne yazık ki Asya'ya görücü gelecektir. İlyas istediğini almaya alışmış, duyguları ile yaşayan bir adamdır ve Asya kaleye gelmeyince utanmadan evlerini basar ve tanıştıklarının ikinci gününde "Seni seviyorum Al Yazmalım" der. Asya'nın "Erkekten korkmayı bellettiler bize, bundan hiç korkmadım" sözü, duygularını izleyiciye aktardığı andır. Olayların akışı devam eder ve İlyas, Asya'yı kaçırır. O geceyi kamyonda geçirirler. Hayatın gerçekleri yağan yağmur ve gece ile yaşanır. Her şeyi göğüsleyerek evlenirler ve bir çocukları olur. İlyas duygularını şiddetli yaşayan birisidir. Kızgınlığı da sevmeyi de merhameti de kontrolsüz yaşayabilmektedir. İleride çocuğunun baba diyeceği Cemşit, zor durumda kalan insanların kurtarılmasına zorlar İlyas'ı. Çocuğunun doğumunu görememe pahasına zor durumdaki insanlara yardım eder İlyas. Bu yardım nedeniyle şirket, kamyonundan ayırır İlyas'ı. Bunalıma girer. Sürekli içki içer ve kimse ile konuşmaz ama karısı ve çocuğunun hatrına pis işlerde çalışmaya devam eder. Duygularını öyle yüksek yaşar ki; karısı, şirket müdürü ile konuşunca gözü kararır ve herkesin içinde karısına vurur. Aylarca evine uğramaz. Eşini ve çocuğunu yalnızlığa terk ederek kendini Dilek Hanım'ın kollarına bırakmıştır. Asya dayanıklı bir kadın, terkedilmeye dayanabilirdi ama aldatılmaya dayanamamıştı. Al yazmasını çıkarıp kara yazmasını bağlamıştı artık ve Cemşit ile yolları kesişmişti. Cemşit eşini ve iki çocuğunu kaybetmiş yaralı, Asya ise sevdasını kaybetmiş yaralı. Cemşit, Asya'yı görür görmez vuruluyor ve bebeği sıcacık göğsüne sarıyor. İnsandı, sıcacıktı ve güven veriyordu. Cemşit'in kanatları altında Asya sevgiyi, mutluluğu sorgulamaya başlar. Sevgi neydi? Sahip çıkan dost, sıcak insan eli; sevgi iyilikti, sevgi emekti. Sonunda coşkun dere durulur, yapraklar kurur dökülür, yağmur diner ve güneş çıkar. Sevgi emekti. Asya saf ve temiz kalbi ile yetiştiği toprakların irfanını dinledi ve kendisine kol kanat geren emeği seçip Cemşit ile hayatına devam etmeye karar verdi ve film son buldu. Türkan Şoray, uzun zaman filmin finaline itiraz etmiştir. Türk sinemasında, sevenlerin her türlü zorluğa göğüs gererek kavuşması esasmış! İzleyiciyi hayal kırıklığına uğratmanın sanatın hem toplumsal görevi hem de satış piyasası açısından doğru olmadığını iddia etmiş ama daha sonra bu finali kabul etmiş. Yıllar sonra yaptığı açıklamada final sahnesinin bu haliyle çok daha doğru ve güzel olduğunu beyan etmiştir.

En genelde insan; beden, duygular ve akıldır. Her biri insanın yaşamda kalabilmesi ve devam ettirebilmesi için verilmiş ve biyolojiktir. Bu verili yapı hayvansal (animal)'dır. Akıl, düşünme işlemini yapan aygıttır. Akıl,

biyolojik ve beşeri her iki zihnin elde ettiği verileri tasarlayarak, kavramlarla anlatarak ve bunlar arasında ilişkiler kurarak düşünme yapar. Akıl, insanda doğal-biyolojik-animal ve yapay-beşeri-hümünal olmak üzere iki çeşittir. Biyolojik Akıl; ya da doğal aklın adı İngilizce "brain", Türkçe "beyin"dir. Beyin, bütün canlıların ve insanın bedeninde doğuştan bulunan hormonal, animal, maddi, doğal "a priori" yani verili akıldır. Bütün beş duyu organıyla algılanan duyumlar bu beyinde işlenir, yorumlanır, birleştirilir. Beyin, sinir uçlarının birbirine temas ederek fizyolojik etkinlikleri yönetmek için otomatik ve mekanik çalışır. Beşeri Akıl; Grekçe "logos", İngilizce "reason", Latince "ratio, raison", Fransızca "rasyon", Türkçe ise; akıl ve us olan hümünal akıldır. Hümünal akıl, insan bedeninde doğuştan mevcut değildir. İnsanın sonradan üretip kendisine monte ettiği ve milyonlarca yılda geliştirdiği "a posteriori " yani kazanımlı akıldır. Bu nedenle yeni doğan hiçbir bebekte yoktur. Daha sonra eğitimle ona monte edilir ve geliştirilir. Verili akıl, biyolojik akıldır ve bütün insanlarda aşağı yukarı eşit iken insanın ürettiği beşeri akıl; aklı kullanmaya, çalıştırmaya dayalı olarak çapının farklı oluşundan her insanda farklıdır. Beşeri akıl; fikir ve bilgi malzemesi ile düşünerek çalışır. Diyalektik çatışmalı düşünmekle gelişir. Daha uzun süre düşünme işlemi yapan kişinin aklının çapı daha geniş olur.

İnsanda duygusallık ve duygululuk olmak üzere iki çeşit duygu vardır. Duygusallık (emotionality) doğaldır, duygululuk (sensationality) beşeridir. Duygusallık, doğal düşünme ile üretilir. Duygululuk, beşeri düşünme ile üretilir. Duygular tanınarak ve kontrol edilerek duygululuk sahibi insan olunur.

Duygu kontrolü Sistemli Beşeri Düşünme ile tamamlanan insan "birey" olma aşamasını yaşar. Carl Gustav Jung'a göre; hayatta kendimizi yönlendirmede (aynı zamanda iç dünyamızı) kullandığımız dört işlev vardır: Duyularımız yoluyla algılama (duyuş-sensation), anlam ve kavrayış sağlayan düşünme (thinking), tartan ve değerlendiren hissetme (feeling), ve bize ilerideki olasılıklardan söz eden, bilgiler veren sezgi (intuition). Jung'a göre, bir davranış alışkanlık durumuna gelmişse bir "tip" ten söz edilebilir. Buna göre dışa dönük ve içe dönük düşünen tip, dışadönük ve içedönük hisseden tip, dışadönük ve içedönük sezgici tip vardır. Dört işlevi de yerine göre kullanabilen, bunlar arasında geçişler yapabilen insan, bireyleşme (individuation) sürecini tamamlar. Bu süreci dış etkenlerin zorlaması içinde yapmak kolay olmaz.

Doğal-Biyolojik-Animal aklı kontrol etmek ve Yapay-Beşeri-Hümünal aklı inşa etmek için aklı tanıma ve geliştirme çalışması yapılır. Descartes'in "Aklın Yönetimi İçin Kurallar" kitabında temel çalışma verilmiştir. Bu yönlendirme Makyavelizm üzerine değil Etik üzerine oturmaktadır. Burada Mantık ve Felsefe temel bilgilerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Tarih, Sanat, Bilim, Antropoloji, Siyaset, İktisat ve Dinler Tarihi gibi çok yönlü okumalara da ihtiyaç vardır. Bu okumaları yapıp sürekli Sistemli Beşeri Düşünme yapan kişi, kendini yeniden inşa etme sürecinde; Olgu, Obje ve Olayları (Varlığı) anlama ve anlamlandırmanın ötesinde kendinde, kendi ürünü olan yepyeni iki ürün ortaya çıkaracaktır. Bunlar "kendi aklı" ve "aklının çapının genişlemesi" dir. Akıl çapının genişlemesi insana doğal verilen bir şey değildir. Bunu insan kendisi yapar. Beyin nöronlarının çapraz kontak permütasyonları, çok yönlü okuma ve Sistemli Beşeri Düşünme yaparak artar. Böylece Biyolojik (animal-hormonal) ve sadece Sofistik Düşünme yapan insandan ayrı yeni bir insana dönüşür. En önemli özelliği yeni fikir ve alet icat etme yeteneği olacaktır. Bu insan Makyavelist değil değerler üzerine oturmaktadır. Hayatını biricik kuracak ve kendine has yaşam ortaya koyacaktır. Özellikle çağımızda yapay-şehir insanının yaşadığı ve insanlığın başlangıçtan bugüne yaşadığı sorunların çözümünü bu yeni insan yapabilir. Çağımızda insan hayatı, insanın beşeri akıl-logos ile düşünerek ürettiği lojik bilimlerin ürünleri ile dönmektedir. Bugünün insanlığının ana argümanlarını, sonu "loji" ile biten kavramlar yönetmektedir neredeyse. Ekoloji, Epistemoloji, Etimoloji, Etnoloji, Farmakoloji, Filoloji, Fonoloji, Hematoloji, Histoloji, Hidroloji, İmmünoloji, Jeoloji, Klimatoloji, Kozmoloji, Kriminoloji, Kronoloji, Meteoroloji, Mikrobiyoloji, Mitoloji, Nöroloji, Odyoloji, Onkoloji, Paleontoloji, Patoloji, Psikoloji, Radyoloji, Sosyoloji, Teknoloji, Teoloji, Üroloji, Viroloji ve Zooloji gibi yüzlerce "loji" aslında hayatımızı yönetmektedir. Bir başka deyişle Çağın Medeniyeti'nin yapı taşı "loji" dir.

Filmimizde duygular ve aklın diyalektiği yaşanmaktadır. Doğal-biyolojik-animal ve yapay-beşeri-hümünal, duygusallık ve duygululuk diyalektiği. Asya ve İlyas duyguları ile tanıştıkları an neredeyse birbirlerine aşık oldular. Cemşit ve Asya arasında da sevgi oluştu. Ancak bu sevgi, zaman aldı, emek aldı. Cemşit coğrafyamızın tabiri ile akıllı uslu davrandı ve çabalayarak güven veren, sürdürülebilir bir yuva kurdu. "Al Yazma"ya sahip oldu, korudu ve yaşattı. İlyas ve duygular geçicidir, rastlantısaldır. Yani güzellikler olabildiği gibi çirkinlikler de olabilir. Her an son bulabilir veya yıkılabilir. Rastlantısal olmayan devamlılıktır ve inşa edilir. Duygular ve akıl, sanat ve bilim gibidir. Sanat duygular ile yapılırken, bilim akıl ile yapılır. O nedenle sanat eşsiz olmakla birlikte tekrar edilmesi beklenmez. Bilimin anayasası tekrar tekrar farklı zaman ve mekânda aynı sonuçlara ulaşmasıdır. Rastlantısal değil devamlıdır. Bu nedenle yıllarca görev yaptığım Fen Edebiyat Fakültesi'nin isminin orijinali olan Science and Art Faculty'de olduğu gibi Bilim ve Sanat Fakültesi olmasını çok istemişimdir.

Din ve fanatik düşüncenin de duygular tarafında olduğunu daha önceki yazılarımda belirtmiştim. Sanat, Batı medeniyetinin ateşleyicisi, Din de çoğu kez Doğu medeniyetlerinin ateşleyicisi olmuştur. Bu nedenle duygular, din, sanat,

aidiyet iyi birer ateşleyicidir. Ancak devamlılık, sürdürülebilirlik ve güven için emek, çaba, uğraş ve akıllı-usluluk gerekir. İbn Haldun devlet yönetiminde duygusallığı ve sürekliliği çok iyi anlatmıştır.

"Selvi Boylum Al Yazmalım" filmi Türk dünyasında hatta onu da aşan büyük bir coğrafyada insanların gönlüne nakşedilmiştir. Ben de çok küçük yaşlarda yalnızca cumartesi akşamları oynayan Türk filmi gecesinde annemin gözyaşları ile bu filmi izledim. Sonra romanı da okudum filmi de tekrar tekrar izledim. Bu nedenle gerek romana gerekse filme en küçük dokunmayı kendime, anneme ve büyük coğrafyamın insanlarına hadsizlik olarak kabul ederim. Ancak küçük bir alegori yapmaya müsaade istiyorum!

Ben burada Asya karakteri ile bizim coğrafyamızı ve milletimizi eşleştiriyorum. Ali Özgentürk, röportajında romandaki Asel karakterine aslında çok sevdiği teyzesinin ismini verdiğini belirtmiş. Önceleri benim gibi eşleştirdiğini düşünüyordum. Nazım Hikmet'in dizelerinde yer bulduğu gibi Asya benim memleketim, Asya benim milletim;

Dörtnala gelip Uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
bu memleket bizim!

Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
ve ipek bir halıya benzeyen toprak,
bu cehennem, bu cennet bizim.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,
yok edin insanın insana kulluğunu,
bu davet bizim.

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine,
bu hasret bizim!

Asya'm, Al Yazmam uzun yıllardır duyguların/belirsizliğin tesiri altında. "Muasır Medeniyetler"in üstüne çıkaracağımız medeniyetimiz "loji" çağında artık duyguların, sadece sahip olmacılığın, rastlantısallığın, belirsizliğin, güvensizliğin girdabından çıkamıyor. Duygularını akıl ile besleyerek yetişen bir "Aydın" sınıfa ihtiyaç olduğu gözüküyor. Asyam, Al Yazmam, Doğu ile Batı arasında, duygular ile sinsi-akıl arasında sıkışıp kalıyor. Kendi çıkışını, üçüncü yolu yani kendi olmayı başarabilmelidir. Filmin milletimizin ruhunda zarif bir yer tesis ettiğini biliyorum ancak Cemşit, biraz da çıkarcı-sinsi davranmıyor mu? Filmde Asya için üçüncü bir yol olabilir miydi? Neden İlyas ya da Cemşit'i seçmek zorunda kaldı? Cemşit, Asya'yı kilim dokuma atölyesinde işe sokmuştu. Ne güzel kendi ayakları üzerinde durabilirdi. Ama Cemşit'te Asya'yı istiyordu. Asya gitmesin diye hiçbir arabayı çevirmiyordu yol kenarında beklerken. Hiçbir şoförü gözü tutmuyordu. Hayır, Cemşit hayır! Seninki de sevgi değil! Sevgi olsa uçmasını isterdin. Kanatlarını kırıp aslında seni sevmediğini bildiğin halde yanında kalmasını değil! Bir başka senaryo ile Asya'ya yardım edip kendine eş yapmak yerine, hayatta kendi ayakları üzerinde durabilen birey, kendi olmasına destek olabilir miydi? Bizim Asya'mız da böyle! Rastlantısal duygusallık ile çıkarcı-şeytani akılcılıktan birini tercih etmek zorunda mı? Ya Doğu ya da Batı olmak zorunda mı? Üçüncü bir yol yok mu bizim için? "Doğu" ve "duygular"ı olacak, "Batı" ve "akıl"ı olacak ama çıkarcı-sinsi olmadan emek verip, çalışıp bir sentez yapıp kendi olacak. Duyguların belirsizliğinden, şeytani aklın vahşi kapitalizmin pençesinden sıyrılıp, duygululuk ve lojiyi birleştirip kendi olduğu üçüncü bir yol çizecek. Biyolojik akıldan beşeri akla, psikolojiden kişiliğe, vahşi akıldan ahlaklı akla, duygusallıktan duygululuğa, bilek gücünden, beyinden lojiye geçilmek için dünyanın emeği verilecek sonra da Muasır Medeniyetlerin üstüne çıkılmak için emek verilecek. Asya'm biyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak, duygularını yönetmeyi öğrenecek, aklını kullanmayı öğrenecek, aklını şeytani akıldan ayırmayı bilecek, loji üretecek, sistem kuracak, Medeniyet kuracak. Asya'm çok çalışacak. Çünkü sevmek emekti!

Görseldeki yazma anneanneme aittir.